

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Capvt IV. De gratiæ effectibus, ac in primis de iustificatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38954

reticis restiterunt, & adhuc hodie pertractant illi, qui in Theologicis Palastris exercentur; ac proinde sicut illas non audemus contemnere, sic etiam non necesse habemus adstruere; cum ad cognitionem & confessionem diuina gratia, cuius operi ac dignationi nihil subtrahendum est, sufficere possint ea, quae hic secundum Ecclesiae regulas, & sedis Apostolicae definitiones explicata sunt.

CAPVT IV.

De gratia effectibus, ac in primis de iustificatione.

SECTIO I.

In quo proprie & formaliter consistat hominis iustificatio.

Sensus quaestionis est, quidnam sit, quod proprie & formaliter efficiat hominem coram Deo iustum & sanctum, & in quo vera & formalis eius iustitia consistat. Pro cuius resolutione

Dicendum i. iustitiam illam, & sanctitatem, quae verè & formaliter nos iustos efficit, non esse fauorem aliquem extrinsecum Dei, sed donum aliquod supernaturale nobis inherens, quo verè & formaliter iusti dicimur, & sumus.

Huic veritati, quae de fide est, varij haereticorum opponuntur errores: quidam enim dixerunt nos formaliter iustos esse per ipsammet essentialem Dei iustitiam; alij per Christi iustitiam nobis imputatam; alij per solam extrinsecam peccatorum condonationem. Hi errores, & si qui sunt alij similes, damnati sunt in Conc. Tridentino

sect. 8.
explicat
catione
quae nos
spiritus
nomine
merito p
bus cor

Hui
Bellar.
cam q
amur p
partem
neq; se
tia nob
condo
bis inh
quam
men iu
tem m
in ser
Pauli a
homo
intelle
si sum
tu pec
pitar
cto ef
homin
Hae
proba
nius h
shedre
edien
iustiti
verè in
peccat

señ. 8. c. 7. & simul nostræ assertionis veritas definita & explicata his verbis: *Vnica formalis causa* (nostræ iustificacionis scilicet) *est iustitia Dei; non quâ ipse iustus est, sed quâ nos iustos facit; quâ videlicet ab eo donati, renouamur spiritu mentis nostræ; & non modo reputamur, sed verè iusti nominamur, & sumus, &c. dum eiusdem sanctissimæ passionis merito per Spiritum Sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum, qui iustificantur, atque ipsis inhaeret.*

Huius autem controuersie status (vt rectè obseruat Bellar. lib. 2. de iustific.) renocari potest ad hanc unicam quæstionem; vtrum scilicet formaliter iusti efficiamur per iustitiam aliquam nobis inhærentem; si enim partem affirmantem probauerimus, consequens erit, nos neq; solâ & essentiali Dei iustitiâ, aut ipsius Christi iustitiâ nobis impuratâ, neq; etiam sola extrinseca peccatorû condonatione, sed aliquo alio dono supernaturali nobis inhærente, verè & formaliter iustificari: quod antequam probemus, obseruandum est nos hic sumere nomen iustitiæ, non prout significat specialem illam virtutem moralem, quæ ius suum vnicuique reddit, sed prout in scripturis frequentissime, præsertimque in epist. S. Pauli accipitur, scilicet pro rectitudine illa interna, quâ homo bene ac rectè ordinatur erga Deû; à qua iustitia sic intellecta deriuatur nomen iustificationis, quod quidem si sumatur in fieri, denotat translationem hominis à statu peccati ad statum iustitiæ & sanctitatis, quo sensu accipitur in Conc. Trid. sess. 6. cap. 4. Si verò sumatur in facto esse, significat terminum illius translationis, qui est, hominem esse iustum & erga Deum rectè se habere.

Hæc obseruatione suppositâ, assertionis nostræ veritas probatur 1. ex scriptura. Rom. 5. *Sicut per inobedientiam vnius hominu, peccatores constituti sunt multi; ita & per vnius obediendum, iusti constituentur multi.* Sicut igitur per inobedientiam Adami constituti sumus iniusti, non solâ iniustitiâ eius nobis imputatâ, sed iniustitiâ aliquâ nobis verè intrinsecâ & inhærente, vt probauimus tract. 4. vbi de peccato orig. egimus; ita ex mente Apost. per obediendum Christi

Christi constituimur & efficitur iusti, non solâ iustitiâ Christi nobis imputatâ, sed per iustitiam nobis intrinsicam & inhærentem: & 1. Cor. 6. *Et hæc quidem fuisistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis;* ubi Apostolus explicans, quid sit hominem esse iustificatum, dicit idem esse ac ablutum, & sanctificatum esse: & ad Tit. 3. iustificationem dicit esse regenerationem, renouationem, effusionem Spiritus Sancti: quæ verba de sola iustitiâ imputatione vel extrinseca peccatorum condonatione, explicari nequeunt, sed aliquid longè maius significant, ac proinde de dono aliquo supernaturali nobis inhærente intelligi debent.

Probat 2. ex Conc. Trid. sess. 6. can. 11. *Si quis dixerit, homines iustificari vel solâ imputatione iustitiæ Christi, vel solâ peccatorum remissione, exclusâ gratiâ, & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illi inhæreat; aut etiam gratiam, quâ iustificamur, esse tantum fauorem Dei, anathema sit.*

Probat 3. ex S. August. qui varijs in locis Ep. 83. ad Contium. iustitiam & sanctitatem vocat interioris hominis pulchritudinem; vnde sequitur, illam esse ipsi intrinsicam, & inhærentem: & enarratione in Psal. 98. *Laudemus, inquit, & exaltemus illum, qui fecit ipsam iustitiam quam habemus: ipse in nobis fecit; quis enim in nobis fecit iustitiam, nisi qui nos iustificauit?*

Obijcies 1. hæc verba Psal. 31. *Beati, quorum remissa sunt iniquitates; & quorum reuera sunt peccata, beatus vir cui non imputauit Dominus peccatum:* ex quibus colligunt hæretici, peccatorem eatenus iustificari, quatenus peccatum illi à Deo non imputatur. Resp. SS. Patres hunc locum longè alio sensu intelligere, & explicare quàm faciunt hæretici; quod vt euident fiat, aliquot illius loci explanationes ex illis colligemus, & breuiter hic afferemus. S. Iustinus Martyr. in Dialoگو cum Tryphone prope finem, *Beatus, inquit, cui non imputabit Dominus peccatum, hoc est, cui penitenti Deus peccata remittet; non sicut predicatis vosmetipsos fallentes, & alij quidam vestri similes assueverant, quod, etiamsi*
peccat

peccatores fuerint, modo Deum noverint, non imputabit eis Dominus peccatum: S. Hieron. in illum Psalmi locum, postquam sic illum explicavit, Beati, quorum peccata per confessionem à Domino diluuntur, immediatè subiungit, remittuntur peccata per baptismum, teguntur per charitatem, non imputantur per martyrium: S. Aug. in enarrat. 2. in eundem Psal. Beati, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata; id est, quorum peccata abolita sunt; & paucis interiectis, Deus tegat vulnera non tu; nam si tu tegere volueris erubescens, medicus non curabit: medicus tegat & curet; emplastro enim tegit, & sub tegimine medici sanatur vulnus.

Obijcies 2. 1. Cor. 1. dici Christum factum esse nobis à Deo iustitiam & redemptionem; unde videtur sequi, nos per ipsammet Christi iustitiam nobis imputatam iustificari. Resp. cum distinctione: si enim dicatur Christum esse redemptionem & iustitiam nostram in genere causæ meritoria, verum est; si autem in genere causæ formalis falsum, & à veritate prorsus alienum, ut ex supra dictis constat.

Dicendum 2. Donum illud supernaturale animæ inherens, per quod formaliter iusti efficiuntur, esse ipsammet gratiam habitualem, sic dictam quòd animæ inhaereat per modum habitus.

Probatur 1. ex eo quòd (ut supra dictum est) Apost. de dono illo loquens dicit illud effundi, diffundi in cordibus nostris, nos illo ungi; quæ verba melius & aptius intelligi non possunt quàm de gratia habitualiter inherente.

Probatur 2. autoritate Conc. Viennensis Clementina 1. ubi dicitur, opinionem illam Theologorum (quæ asserit in baptismo virtutes, & gratiam informantem quoad habitum conferri) tanquam probabiliorum, & dictis Sanctorum magis consonam, & concordem, sacro approbante Conc. esse amplectendam.

Probatur 3. ex SS. Patribus, quorum verba non nisi de gratia habituali proprie intelligi possunt: S. Dion. Eccl. Hier.

Hier. parte 1. c. 2. dicit, per sacræ electionis operationem statum in nobis diuinum effici : S. Basil. lib. de Spiritu Sancto c. 26. explicans, quomodo Spiritus Sanctus per gratiam inhabitet in homine, *Sicut, inquit, cernendi vis est in oculo sano; sic & operatio spiritus in anima purgata, &c. & quemadmodum ars est in eo, qui nactus est illam; ita spiritus in eo, qui recipit, semper quidem præsens, at non perpetuo perans* & S. Cyrill. Alexand. lib. 4. in 11. orat. 2. *Formatus, inquit, in nobis Christus Spiritu Sancto nobis quamdam formam per sanctificationem & iustitiam imprimente; sic enim in animis nostris elucet character substantiæ Dei ac Patris, reformante (ut dixi) Spiritu Sancto nos per sanctificationem in ipsum.*

Probat 4. hæc ratione : homo enim denominatur iustus non solum quando actu operatur, sed etiam quando nihil actu agit : v. g. quando dormit : & hæc denominatio non est extrinseca, sed intrinseca, & per gratiam inherentem, quæ proinde habitualis esse debet. Præterea gratia ipsi infantes per baptismum iustificantur per susceptionem veræ & internæ gratiæ : atqui eiusmodi gratia actualis esse non potest, cum ipsi infantes nullius motionis actualis in Deum capaces sint : ergo gratia illa, per quam iustificantur, debet esse permanens & habitualis.

Quæres, an huius secundæ assertionis veritas de fide sit. Respondet Philip. Gamach. ad quæst. 110. cap. 1. quòd, quamuis de fide sit, hominem iustificari per aliquam gratiã, quæ habeat veram entitatem realem in anima iusti, vt ex antè dictis constat, non esse tamen prorsus ex fide certum, an gratia illa iustificans sit verus habitus, quamuis proximè ad fidem accedat, nec nisi maximâ temeritate negari possit : licet enim Conc. Vienn. supra relatum, veritatem illam non definiat tanquam fide certam; illam tamen approbat, & amplectendam dicit, tanquam sanctorum doctrinæ magis consonam & concordem.

SECTIO II.

Quinam sint effectus gratia habitualis sanctificantis.

Inter plurimos alios ipsius gratia habitualis effectus, qui a SS. PP. & Doctoribus enumerantur, septem sunt precipui, quos hic breuiter explicabimus.

Primus est, remissio peccatorum, quae statim ac animae gratia infunditur, esse desinunt, & penitus ab ea delentur.

Probatur 1. ex scriptura: Ezech. 36. Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris: Psal. 50. Lauabis me, & super niuem dealbabor: & Rom. 8. Nihil ergo nunc damnationis est hiis, qui sunt in Christo Iesu.

Probatur 2. ex Conc. Trid. sess. 5. can. 5. vbi profert anathema in eum, qui dixerit, per gratiam, quae in baptisate conferitur, non tolli totum id, quod verum, & propriam peccati rationem habet.

Probatur 3. ex S. Greg. Nazianz. orat. in sanctum baptismum, vbi dicit, baptismi gratiam vnus cuiusque hominis peccatum purgare, & maculas omnes peccati prorsus abstergere; quod & restatur S. Ambr. lib. de initiandis c. 7. S. Aug. lib. 1. cont. duas epist. Pelagianorum c. 13. vbi dicit gratiam in baptismo collatam dare omnium indulgentiam peccatorum; auferre crimina, non radere, &c.

Secundus gratia effectus, est naturae sanitas; cum enim peccatum fit languor, & morbus maximus, illo sublato sequitur naturae sanitas, iuxta quod dicitur Psalm. 102. vbi postquam Psalmista sic locutus est: *Benedic anima mea Domino, &c. qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, adiungit immediate postea: qui sanat omnes infirmitates tuas: & eadem ratione S. Matth. 9. Christus Dominus se medicum esse declarat his verbis: Non est opus valentibus medicus, sed male habentibus.*

Est

Est autem obseruandum sanitatem illam quam confert gratia, in eo non consistere, quod per illius infirmitatem eximatur homo ab omnibus illis infirmitatibus, quas per peccatum originale contraxit, cum in baptizatis remaneat semper concupiscentia, seu fomes peccati; sed quod per gratiam infirmitates illæ quæ mortem animæ inferunt, omnino curentur: quamuis autem aliæ quædam infirmitates ex originali peccato contractæ, in homine iustificato remaneant, quidquid tamen in illis verè & propriè nociuum est, hoc per gratiam auferitur, quod Conc. Trid. sess. 5. can. 5. declarat his verbis, *Manere autem in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, hac sancta Synodus fatetur, & sentit: quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, sed viriliter per Christi Iesu gratiam repugnantibus non valet: quin imò, qui legitime certauerit, coronabitur.*

Tertius effectus, est decor & pulchritudo quædam spiritualis ipsius animæ, vt habetur in Catechismo Conc. Tridentini p. 2. cap. 2. *Est autem gratia qualitas diuina in anima inhaerens, ac veluti splendor quidam, & lux, quæ animarum nostrarum maculas omnes delet, ipsarumque animas pulchriorum, & splendidiores reddit.* Vnde S. Aug. tract. 9. in 1. epist. S. Ioan. *Anima nostra sæda est per iniquitatem, amando Deum pulchra efficitur; quantum in te crescit amor, tantum crescit pulchritudo.* Porro ex hac pulchritudine animæ sequitur.

Quartus effectus, qui est reddere hominem Deo gratum, & dilectum: Psal. 145. *Dominus diligit iustos:* Sap. 4. *Piacita erat Deo anima illius:* & S. Hieron. in cap. 10. Daniel. ad illa verba, *vir desideriorum,* dicit in alia versione haberi virum desiderabilem, eò, quod omnis sanctus habens in se animæ pulchritudinem, amabilis, & desiderabilis Domino efficitur.

Quintus gratiæ effectus, est hominem iustum efficere Filium Dei adoptiuum; vnde Apostolus Rom. 8. gratiam Christi vocat *Spiritum adoptionis:* & S. Ioannes epist. 1. cap. 3. *Videte, inquit, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut Filij Dei nominemur & scimus:* & in Catechismo

chismo Concilii Tridentini, part. 4. cap. 9. dicitur baptismum ideo Sacramentum regenerationis ab Apostolo vocari, quia per gratiam in eo collatam nascimur ex Deo tanquam eius filij: & S. Thomas quæst. 114. a. 3. dicit, per eandem gratiam hominem diuinæ naturæ consortem fieri, ac in Filium Dei adoptari; ex qua adoptione (vt ibidem asserit S. Thom.) sequitur.

Sextus gratiæ effectus, scilicet ius ad vitam æternam idque titulo hereditatis: *Si Filij* (inquit Apostolus Rom. 8.) *& heredes: heredes quidem Dei, coheredes autem Christi: Psal. 36. Iusti autem hereditabunt terram.* Illud autem ius ad æternam gloriam, eatenus effectum suum obtinebit, si homo iustus vsque ad extremum vitæ in statu gratiæ perseueret.

Septimus denique gratiæ effectus, est dignitas & valor, qui ex ipsa gratia deriuatur in actiones bonas, & meritorias hominis iusti, ratione cuius potest per illas de condigno eiusdem gratiæ, & gloriæ augmentum promereri; vnde Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 16. docet, vitam æternam duplici titulo iustis vsque in finem vitæ in iustitia perseuerantibus esse reddendam, hereditatis scilicet & mercedis. Hanc enim vt hereditatem obtinent infantes post baptismi susceptionem, ante rationis vsum ex hac vita decedentes, cum nullius meriti capaces sint; eandem verò tum vt hereditatem, tum vt mercedem iusti adulti recipiunt, qui præter ius adoptionis ad illam, etiam bonorum operum meritis se illâ dignos reddiderint, & sic vsque in finem vitæ perseuerauerint: verùm de illo septimo gratiæ effectus plenius capite sequenti agetur.

¶ (o) ¶

SE-

SECTIO III.

*An simul cum habituali gratia aliqui
virtutum habitus in animam
infundantur.*

Supponimus 1. ex S. Thoma 1. 2. q. 57. & seqq. duo esse virtutum genera, acquiratarum scilicet, & infusarum.

Acquisitæ dicuntur illæ, quarum habitus per eandem actus acquiruntur, de quibus Philosophi in Ethicis agere consueverunt: infusæ verò illæ dicuntur, quarum habitus non producantur per actus, sed diuinitus infunduntur. Virtutes autem illæ infusæ duplicis adhuc sunt generis; quædam enim sunt Theologicæ, sic dictæ, quòd Deum tanquam obiectum suum immediatum respiciunt, quales sunt fides, spes, & charitas. Aliæ verò sunt morales, quæ in eo præsertim ab acquisitis differunt, quòd morales virtutes acquisitæ finem aliquem rectæ rationi naturali conuenientem duntaxat spectent, infusæ verò ad altiorem & supernaturalem finem actus suos dirigant.

Supponimus 2. præter illas virtutes morales infusas, dari etiam aliquos alios habitus supernaturales, qui communiter vocantur dona Spiritus Sancti, de quibus agit S. Thomas q. 68. a. 1. vbi docet, dona illa differre à virtutibus infusis, in eo, quòd animam perficiunt ad hoc, vt efficiatur promptè mobilis ab inspiratione diuina, seu à Spiritu Sancto ad actiones quasdam virtutum exequendas. His præsuppositis pro quæstionis propositæ resolutione

Dicendum 1. simul cum gratia, virtutum Theologicarum fidei, spei, & charitatis habitus in animam infundi: hæc veritas expressè habetur definita in Conc. Trid. sess. 6. cap. 7. his verbis: *Vnde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum, cui inseritur, fidem, spem, & charitatem, &c.*

Discen-

Dicendum 2. simul cum gratia, habitus virtutum moralium supernaturalium, quæ ad communem statum Christianorum pertinent, in animam infundi.

Probat 1. ex cap. 8. Sap. vbi dicitur sapientiam diuinam docere sobrietatem, & prudentiam, iustitiam, & virtutem; atqui sapientiam diuinam, seu Deum docere illas virtutes, nihil est aliud, quam eas infundere, vt dicitur in Conc. Mileuitano seu potius Carthag. cap. 4.

Probat 2. ex SS. Patribus, qui simpliciter asserunt hominem, dum in gratia Dei est, omnibus præditum esse virtutibus, quas, cum ab eadem gratia excidit, infelicitè amittit; vnde S. Hieron. præfatione in threnos Ieremiæ de anima in peccatum lapsa loquens, *Non auri, inquit, & argenti metallo, sed virtutibus radiabat; ablata sunt hæc omnia, nudata est domus Dei cunctis ornamentis suis*; & S. Aug. tract. 8. in epist. 1. S. Ioannis enumeratis varijs virtutibus, quæ in anima iusti reperiuntur, dicit illas esse ad instar exercitus, Christumque Dominum in interiori homine habitantem virtutibus illis quasi ministris suis vt: & in Catechis. Concil. Trid. part. 2. c. 2. hæc verba habentur: *Huic autem gratia additur nobilissimus omnium virtutum comitatus, quæ in animam cum gratia diuinitus infunduntur. Quare cum Apostolus ad Titum ait: saluos nos fecit per lauacrum regenerationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abundè per Iesum Christum saluatorem nostrum: D. Augustinus verba illa explanans (effudit abundè) explanans, nimirum, inquit, ad remissionem peccatorum, & copiam virtutum.*

Diximus in assertione virtutes illas infundi, quæ ad communem Christianorum statum pertinent; certum est enim, virtutes quasdam eximias & singulares, quæ ad statum illum non sunt necessariæ, in iustificatione simul cum gratia omnibus non conferri, vt patet de continentia virginali, de qua loquens Apost. 1. Cor. 7. *Vnusquisq;*, inquit, *proprium donum habet ex Deo.*

Porro notandum est, virtutum illarum infusarum habitus non conferre facilitatè in operando, cum forma-

lites

liter non expellant malos habitus contrarios, qui ante iustificationem in statu peccati contracti sunt; sed tribuere solum voluntati nouam potestatem ad actus sibi proprios exercendos: vnde minimè mirum videri debet, si aliquando peccatores recenter iustificati, difficultatem in exercendis illis actibus experiantur: quæ tamen difficultas ab ipsis superari potest tum ipsarum virtutum infusarum; tum etiam gratiarum actualium, quæ nunquam illis desunt, auxilio.

Dicendum 3. præter supra dictas virtutes Theologicas & morales, dona etiam Spiritus Sancti simul cum gratia in animam infundi. Id constat ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 7. vbi dicit *Iustificationem non esse solam peccatorum remissionem, sed & sanctificationem, & renouationem interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum.* Id etiam docet S. Thom. supra q. 68. c. 2. vbi dicit, dona illa Spiritus Sancti esse homini ad salutem necessaria, quoniam ad hunc finem, qui prorsus supernaturalis est, & omnem eius facultatem longè supergreditur, præter omnia supra dicta indiget adhuc peculiari motione & ductu Spiritus Sancti, iuxta illud Psal. 142. *Spiritus tuus bonus deducet me in terram relictam.*

In quo elucet admirabilis prorsus, & magnifica Dei erga homines benignitas, & misericordia, qui naturæ nostræ adeo fragilli & imbecilli tot & tanta gratiæ suæ adminicula, & auxilia prouidit, vt nos eleuet, & deducat ad finem illum sublimem & supernaturalem, propter quem creati, & redempti sumus.

Dices, multos esse idiotas & simplices, qui quamuis sint in statu gratiæ, illis tamen donis carere videntur, vt dono sapientiæ, scientiæ, &c. Resp. dona illa infundi quoad habitus, quorum actus varij sunt pro varietate conditionum & statuum, in quibus Spiritus Sanctus per illa dona vnumquemque iustum ad sequendum instinctum suum disponit in ijs, quæ statui suo competunt, vt salutem æternam consequatur; vnde nullus est adeo idiota & simplex, qui si gratiâ sanctificante præditus sis,

non

non habeat lumen sapientiae, & scientiae infusum, quatenus sibi necessarium est, ut ad finem supernaturalem in omnibus actibus suis dirigatur; imò experientia satis constat, idiotas & simplices in gratia Dei constitutos, quamvis nullo ingenij acumine, nullâ scientiâ aut humanâ sapientiâ præditi sint, in ijs tamen quæ ad salutem spectant, interiori lumine dirigi, quo carent illi, quos sapientes, & prudentes huius sæculi vocat Apostolus, qui in temporalibus negotijs maximè perspicaces, in rebus ad æternam salutem spectantibus cæci sunt, & quasi iudicio ac ratione destituti; vnde dixit Apostolus 1. Cor. 1. *Videte fratres vocationem vestram, quia non multi sapientes secundum carnem, &c.* & S. Aug. lib. 8. confess. cap. 8. *Surgunt indocti, & celum rapiunt: & nos cum doctrinis nostris sine corde, ecce ubi volutamur in carne & sanguine?*

SECTIO IV.

An gratia habitualis à charitate distincta sit.

Certum est ex antè dictis, charitatem à gratia habituali sanctificante nunquam esse disiunctam, proindeque illum, qui gratiam habitualement accipit, etiam charitatis habitum sibi infusum recipere: sed controuersum est inter Doctores; an gratia, & charitas sint à parte rei quid vnum, an verò illarum habitus realiter inter se sint distincti.

Dux sunt autem super hac quæstione Theologorum sententiæ. Alij enim existimant, realiter inter se distinguere; & gratiam quidem in ipsa animæ substantia tanquam in proprio subiecto sedem habere, charitatem verò in voluntate; & per charitatem nos diligere Deum, per gratiam autem nos à Deo diligere.

Alij verò asserunt, gratiæ & charitatis vnum eundemque esse habitum, nec ab inuicem nisi ratione distinguere.

Ita

Ita Bellarmin. lib. 1. de grat. & lib. arb. & alij.

Huius autem secundæ sententiæ (quam vt probabilioram amplectimur) veritas probatur 1. ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 7. vbi; quamuis super hac quæstione (cùm ad fidem minimè pertineat) nihil definire voluerit, satis aperte tamen indicauit, cui sententiæ magis faueret; postquam enim dixit, vnicam formalem causam nostræ iustificationis esse iustitiam Dei; non quâ ipse iustus est, sed quâ hos iustos facit; explicans postea, quanam sit illa iustitia, dicit peccatorem iustum fieri, dum passionis Christi merito, per Spiritum Sanctum charitatis Dei diffunditur in cordibus eorum, qui iustificantur, atque ipsis inhæret; vbi nullius alterius gratiæ iustificantis præterquam charitatis mentionem facit.

Probat 2. ex S. Aug. lib. de nat. & grat. c. vlt. vbi sic loquitur: *Charitas inchoata, inchoata iustitia est; charitas inchoata, inchoata iustitia est; charitas magna, magna iustitia est; charitas perfecta, perfecta iustitia est: & ex S. Bern. lib. de modo bene viuendi c. 4. Timor sanctus introducit in mentem hominum perfectam charitatem. Perfecta autem charitas, perfecta est sanctitas.*

Querunt hinc aliqui, an sicut habitualis, sic etiam actualis charitas formaliter hominem sanctificet: an v. gr. actus perfectæ contritionis ex vero charitatis motu elicitus, per se & formaliter hominem iustificet. Resp. in primis certum esse, quacunque ratione id fiat, siue formaliter, siue meritorie, siue alio quouis modo, actum perfectæ contritionis, seu charitatis peccata delere, hominemque iustificare; id enim expressè definitum est in Conc. Trid. sess. 14. cap. 4. vbi dicit, contingere aliquando contritionem charitate perfectam esse, hominemque Deo reconciliare, priusquam Sacramentum pœnitentiæ actu suscipiatur.

Resp. 2. probabilissimum esse etiam formaliter per ipsummet actum charitatis hominem iustificari, proindeque peccata omnia deleri; cùm (vt ait S. Doctor 2. 2. q. 27. 2. 4. ad 3.) per actum quemlibet perfectæ charitatis,

tis, au
atè D
dicitu
manet
Char
solim

S
S
S

ho
cere n
es? I
de se
iustit
do p
us il
posit

D
aliqu
berit
alis a

Pr
hort
& al
rem

P
cat
catic
qui

fica
pra
p

tis, auersio à Deo formaliter tollatur, & anima immediatè Deo coniungatur vinculo spiritualis vnionis; vnde dicitur 1. S. Ioann. 4. quòd, *qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo*: & S. Bernard. ferm. 83. in cant. dicit Charitatis actum esse, *spiritualis cõnubij anima cum Deo non solùm contractum, sed etiã amplexum.*

SECTIO V.

An aliquæ dispositiones ad iustificationem requirantur, & quæ.

Supponimus tanquam certum ex fide, solum Deum esse causam principalem efficientem iustificationis; hoc enim constat ex scriptura: Iob. 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu qui solus es?* II. 43. *Ego sum, ego sum ipse, qui deleo iniquitates tuas*; vnde sequitur ex pura & gratuita Dei misericordia pendere iustificationem hominis, illumque proinde non alio modo posse iustificationem consequi, nisi eo, quem ipse Deus illi præscripsit. Hoc præsupposito, pro quæstionis propositæ resolutione

Dicendum 1. Deum, vt hominem adultum iustificet, aliquas ab illo dispositiones, seu bonos aliquos motus liberi arbitrij exigere, ad quos tamen illum gratiæ actualis auxilio excitat, & adiuuat. Ita S. Thom. q. 113. a. 3.

Probat 1. ex scriptura, quæ innumeris propè in locis hortatur peccatores ad pœnitentiam, ad timorem Dei, & alios similes actus virtutum, vt per illos ad peccatorum remissionem accipiendam se disponant.

Probat 2. ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 6. vbi explicat varios actus virtutum, per quos peccator ad iustificationem disponitur; & can. 9. profert anathema in eum qui dixerit, nulla ex parte necesse esse, vt impius ad iustificationis gratiam consequendam voluntatis suæ motu præparetur, ac disponatur.

Probat 3. ex his S. Aug. verbis ser. 15. c. 11. de verbis

T

bis

bis Dom. *Qui fecit te sine te, non iustificat te sine te; fecit te scientem, iustificat volentem.*

Obijcies, in Conc. Araus. 2. can. 4. dici Deum, vt à peccato purgemur, voluntatem nostram non expectare. Resp. verum esse, quòd Deus non expectat voluntatem nostram, vt primam gratiam vocantem, & excitantem tribuat, à qua incipit nostra iustificatio; falsum autem esse, postquam Deus peccatorem gratiã suã excitauit, vt pœniteat, illum eius voluntatem non expectare, vt ei tribuat peccati remissionem, gratiamque iustificantem ei infundat: & hunc esse Conc. sensum indicant verba sequentia quibus dicit, vt purgari velimus, per Spiritus Sancti infusionem, & operationem in nobis fieri.

Dicendum 2. primam ex dispositionibus in adulto requisitis ad iustificationem, esse fidem. Ita S. Thom. 1. 2. quæst. 113. a. 4. & 5.

Probat ex eo, quòd dicit Apost. Hebr. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo. Credere enim oportet accedentem ad Deum.* Deinde ex conc. Trid. sess. 6. c. 8. vbi fides dicitur esse, *humane salutis initium, fundamentum, & radix omnis iustificationis*: & ex S. Aug. lib. de prædest. sanct. art. 7. *Fides, inquit, prima dicitur, ex qua cetera impetrantur*: & ex S. Cyrill. Ierofol. Catechesi 1. vbi dicit fidem esse quã oculum, & lampadem ad viam salutis inueniendam.

Est autem hîc obseruandum fidem illam, quam dicimus ad iustificationem requiri, non esse fiduciam seu confidentiam, quã credit homo suã peccata sibi esse à Deo remissa (vt falso dicunt hæretici) sed esse fidem illam, quã veritatibus à Deo reuelatis assentimur: vnde Scriptura describens fidei actum ad iustificationem necessarium, explicat illum per assensum datum veritatibus à Deo reuelatis, non verò per fiduciam de peccatorum commissorum obrepta remissione; S. Ioan. 20. *Hæc scripta sunt, vt credatis, quia Iesus est Christus Filius Dei; & vt credentes, vitam habeatis in nomine eius.* Et Ecclesia etiam nullam aliam à baptizandis fidem exigit, quã eorundem, quæ in symbolo continetur.

Dicet.

Dicendum 3. fidem solam non sufficere, sed præter illam aliarum quoque virtutum actus tanquam dispositiones ad iustificationem consequendam requiri. Hoc constat ex eo, quod scriptura ad peccatoris iustificationem timoris, spei, poenitentiae, aliarumque similium virtutum actus, æquè ac fidei requirit, vt mox dicetur.

Ad obiectiones autem hæreticorum soluendas, hoc vnum aduertere sufficiat, nusquam haberi in scripturis fidem solam iustificare. Dicit quidem Apost. varijs in locis nos iustificari ex fide, quod verissimum est, cum sit initium ac radix omnis iustificationis; sed non dicit nos ex sola fide iustificari.

Dicendum 4. præter fidem quinque alias dispositiones ordinariè concurrere, vt habetur in Conc. Trid. sess. 6. c. 6. scilicet diuinæ iustitiæ timorem, spem veniæ ex diuina misericordia, dilectionem Dei, quo ipse propter se, & super omnia diligatur, & ex illius dilectionis motiuo odium ac detestationem peccati, ac propositum nouæ vitæ obseruationisque mandatorum, nec non suscipiendi baptismi in eo, qui nondum baptizatus est; & idem dicendum de poenitentiae sacramento, si homo baptizatus sit.

Iam quod spectat ad timorem diuinæ iustitiæ, dicit Conc. peccatores illo vtiliter conculci; quod aduersus Lutherum declarauit, qui docuit timorem illum esse peccatum, vt patet ex bulla condemnationis articulorum ipsius à Leone X. factæ, & ex can. 8. eiusdem sess. 6. Concil. Trid. vbi anathema dicitur ei, qui hoc docuerit. Hæc autem veritas præter ipsius Conc. ac summi Pontificis autoritatem probari potest, & error oppositus refelli ex scriptura Prou. 14. *Timor Domini fons vitæ*: Eccli. 1. *Timor Domini expellit peccatum*: & lib. 2. Reg. c. 12. Nathan Propheta comminatione poenarum Dauidem ad poenitentiam cohortatus est: & S. Matth. 3. S. Ioannes Baptista idem fecit erga Iudæos: & Christus Dominus S. Luc. 12. hortatur ad timendum eum, qui, postquam corpus occiderit, animam potest mittere in gehennam; vnde

T 2

patet

patet, quàm verè dixit Conc. Trid. sess. 14. cap. 4. timorem illum gehennæ, esse donum Dei, & impulsum Spiritus Sancti, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum mouentis, quo pœnitens adiutus viam sibi ad iustitiam parat. Ut autem hæc meliùs intelligantur, obseruandum est, timorem illum seruilẽm duplici modo concipi posse. 1. quando quis à peccato abstinet, vel bonum aliquod facit, eo tantum fine, vt effugiat pœnam; & ita dispositus est, vt, nisi timeret pœnam, nec à malo abstineret, nec bonum faceret; & sic fuga pœnæ sit quasi vltimus finis, quem sibi proponit in faciendo bono, vel abstinendo à malo, & hic timor malus est. 2. quando aliquis abstinet quidem à malo, vel bonum aliquod facit, vt pœnam effugiat; sed ita vt fuga & deuotio pœnæ sit tantum finis proximus, non verò vltimus, quo ad abstinendum à malo, vel ad bonum faciendum moueatur; atque ita dispositus sit, vt, quamuis pœnam euitare posset, non tamen propterea vellet ad malum committere, aut bonũ, quod sibi faciendum est, omittere: & hic timor bonus est atque utilis, ac de illo intelligenda sunt ea, quæ suprà diximus.

Quod spectat ad spem, certum quoque est ex scriptura illam requiri ad iustificationem; Pl. 31. *Sperantem in Domino misericordia circumdabit: Prou. 28. Qui sperat in Domino, sanabitur.*

De dilectione Dei similiter constat ex his Christi Domini verbis S. Luc. 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.*

De odio etiam & detestatione peccati patet ex innumeris propè scripturæ locis hanc præsertim dispositionem ad peccatoris iustificationem requiri, sicut & propositum nouæ vitæ, obseruationis mandatorum, ac suscipiendi sacramenti siue baptisimi, siue pœnitentiæ, vt plenius dicetur in tract. de sacramentis.

Dices ex Conc. Trid. suprà, solam contritionem perfectam sufficere ad peccatoris iustificationem; vnde sequitur illarum virtutum actus ad eam minimè requiri. Resp. concedendo antecedens, & distinguendo consequens;

pon

non requiri, vt illarum virtutum actus explicitè semper eliciantur, conceditur; non requiri, vt saltem virtualiter & implicitè, negatur: in actu enim perfectæ contritionis omnium illarum virtutum actus virtualiter & implicitè continentur; nam qui verè dolet Deum offendisse, eò quòd illum perfectè & summè diligit, is & virtualiter in Deum credit, & timet illum, si non timore seruili, certè reuerentiali & filiali, & sperat in eum, quem summè bonum agnoscit, & in posterum vult illi obsequi, & omnia præstare, quæ ipsi placita esse cognoscit.

SECTIO VI.

An gratia habitualis seu charitas auferri, vel minui, vel amitti possit.

Quod spectat ad primam quæstionis propositæ partem, dicendum est, gratiam habitualem seu charitatem posse in hac vita auferri. Ita S. Thom. 2. 2. q. 24. art. 4. Id constat in primis ex scriptura: Prou. 4. *iustorum semita, quasi lux splendens procedit & crescit vsque ad perfectam diem: & Apoc. 22. Qui iustus est, iustificetur adhuc: & sanctus, sanctificetur adhuc.* Deinde ex Conc. Trid. sess. 6. c. 10. vbi dicit *Iustificatos in ipsa iustitia per Christi gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus, crescere atque magis iustificari.*

Est autem obseruandum, gratiæ habitualis seu charitatis augmentum non fieri ad instar aliarum virtutum acquiratarum, quæ quidem sicut per actus producantur, sic etiam per eosdem augentur & intenduntur; cum enim gratiæ seu charitatis habitus non producat per actus; sed à Deo infundatur, augmentum illius à solo Deo est tanquam à causâ efficiente, non verò ab actibus bonis hominis iustificati, nisi quatenus per illos ipsius gratiæ & charitatis augmentum promeretur, vt cap. seq. dicemus.

Quod spectat ad secundam quæstionis propositæ partem, dicendum est, gratiam habitualem seu charitatem minui

Non posse. Ita S. Thom. sup. art. 10. quod probat ex eo, quod si minueretur, hoc fieret vel per cessationem ab actibus ipsius charitatis, vel per aliquos actus ipsi contrarios, sicut fit in virtutibus acquisitis, quæ utroque illo modo minuuntur; quia conseruatio cuiusque rei dependet à sua causa, virtutis autem acquisita causa sunt ipsius actus; vnde illis cessantibus, vel alijs contrarijs aduenientibus, paulatim minuitur ipsius virtutis habitus, ac tandem totaliter corrumpitur. Hoc autem in gratia seu charitate locum non habet; cum enim charitatis habitus neque producatur, neque augeatur per actus, hinc fit, vt (præcisè loquendo) per actuum cessationem directè non minuat: neque etiam per actus contrarios seu per peccata; peccatum enim si mortale sit, non minuit, sed totaliter charitatis habitum corrumpit, vt mox dicetur: si autem veniale sit, habitum charitatis non minuit, si enim minueret vel effectiue, vel meritorie minueret; non effectiue, quia ipsi charitati non opponitur; neque etiam meritorie, qui enim delinquit in minori (vt ait S. Doctor) non meretur detrimentum in maiori, neque Deus se ab homine magis auertit, quam homo auertat se ab ipso. Quod quamuis verum sit, rectè tamen monet S. Doctor ibidem, à quo sensu dici posse per peccata venialia, vel per cessationem ab exercitio bonorum operum indirectè minui gratiam vel charitatem, in quantum minuitur feruor eius, & homo magis ac magis disponitur ad totalem ipsius corruptionem.

Quod denique ad tertiam quæstionis propositæ partem attinet, certum est gratiam posse amitti: idque constat tum ex scriptura, Ezech. 18. *Si auerterit se iustus à iustitiis suis, & fecerit iniquitatem, &c. omnes iustitiæ eius, quas fecerat, non recordabuntur.* & experientiâ nimis funestâ compertum est, iustitiam & gratiam non solum posse amitti, sed etiam de facto fere ab omnibus amitti, ac paucissimos esse, imò pene nullos, qui gratiam in baptismo acceptam vsque in finem vitæ retineant, quique penitentia remedio non indigeant.

SECTIO VII:

An aliquis certò scire possit se esse iustificatum.

Questionis sensus est, an aliquis certus esse possit certitudine fidei, cui proinde nõ possit subesse falsum, se esse iustificatum, ac in statu gratiæ habitualis sanctificantis constitutum. Pro cuius resolutione

Dicendum 1. neminem debere, nec posse credere certò, se esse iustificatum. Est de fide contra Caluinum, qui lib. 3. instit. c. 2. parag. 16. & seqq. & in Antidoto Concil. Trid. ad cap. 13. & 14. sess. 6. asserit, quemlibet fidelem non solum esse certum de sua iustificatione; sed etiam teneri ad credendum se per Christi iustitiam sibi imputatam esse iustificatum.

Refellitur hic error, & veritas nostræ fidei probatur 1. ex scriptura: Eccles. 9. *Nescit homo, utrum amore an odio dignus sit*: Psal. 18. *Delicta quis intelligit ab oculis meis mundam me*, ex quo loco S. Hier. lib. 1. aduersus Pelagianos probat, iustorum nemini plane cognitum esse, si tunc absque peccatis, an non: & 1. Cor. 4. *Nihil mihi conscius sum: sed non in hoc iustificatus sum.*

Probatur 2. ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 9. ubi expressè habetur, quòd, *sicut nemo pius de misericordia Dei, de Christi merito, de quæ Sacramentorum uirtute, & efficacia dubitare debet: sic quilibet, dum seipsum, suamquæ propriam infirmitatem, & indispositionem respicit, de sua gratia formidare, & timere potest; cum nullus scire valeat certitudine fidei, cui non potest subesse falsum, si gratiam Dei esse consecutum.*

Probatur 3. ex S. Aug. serm. 23. de Verbis Domini: *Fortasse, inquit, tu nihil inuenis in conscientia tua; inuenit ille, qui melius uidet: & S. Bernard. ser. 3. de Aduentu: Accedit ad sollicitudinis cumulum & pondus timoris, quòd, cum & meam & proximi conscientiam seruare necesse sit, neutri mihi satis esse notat: utraque abyssus est imperscrutabilis; utraque mihi nocet.*

Porro id sapientissimè à Deo factum esse, vt de propria iustificatione nullam habeant homines (quamdiu in hac mortali vita degunt) certitudinem; inde constat, quòd (vt ait S. August. lib. de corrept. & grat. c. 13.) in hoc loco tentationis, tanta est infirmitas, vt etiam possit superbi-
ans generare securitas.

Dicendum 2. quòd, quamuis secundum legem ordinariam nemo scire certò possit, se esse in statu gratiæ sanctificantis: id tamen extraordinariè per specialem reuelationem diuinitus factam, posse cognosci, vt de factò sanctissima Virgo id cognouit, cum ab Angelo audiuit *Aue gratià plena, Dominus tecum:* item S. Magdalena, cum Christus Dominus illi dixit, *remittantur tibi peccata tua;* & etiam omnes sancti Apostoli, vt docet S. Thom. q. 24. de veritate art. 9.

Dicendum 3. posse etiam quemlibet iustum citra omnem reuelationem habere certitudinem aliquam moralem, seu coniecturalem de sua iustificatione, signisque quibusdam, & verisimilibus argumentis atque coniecturis probabiliter cognoscere, se esse in statu gratiæ; in quibus tamen, qualiacunque sint, nullus absolutè debet conuiuiescere, neque in seipso confidere, vel gloriari; quoniam (vt rectè monet Conc. Trid. sess. 6. cap. 10.) *Cum is hominum vita non humano iudicio examinanda, & iudicanda est, sed Dei; qui illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium: & tunc laus erit unicuique à Deo.*

(o) So